

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd

Regional tendensrapport 2025

En konstnärspolitisk genomgång av regionala kulturplaner i Sverige som var på remiss 2025 och gäller perioden 2026-2029

KLYS regionala tendensrapport 2025

En konstnärspolitisk genomgång av regionala kulturplaner i Sverige som var på remiss 2025 och gäller perioden 2026-2029

Inom ramen för KLYS regionala samverkansarbete lämnade KLYS under 2025 remissyttranden över de två regionala kulturplaner som remitterades under året som började gälla från 1 januari 2026. Planerna är fyraåriga och gäller till och med den 31 december 2029:

- ”Kom närmare kulturen!”; Regional kulturplan för Blekinge 2026-2029
- Regional kulturplan 2026-2029 Jönköpings län

Den här rapporten är en översiktlig sammanställning som utgår från både remissversionerna och de färdigremitterade, politiskt beslutade slutversionerna av planerna. Utgångspunkten för analysen är KLYS konstnärspolitiska¹ kärnfrågor; bl a professionella kulturskapares villkor (som upphovsrätt, avtal och ersättningsnivåer), det regionala samrådsarbetet med professionella kulturskapare och förutsättningarna för regionernas kulturella infrastruktur för professionella kulturskapare.

I KLYS remissläsningar av kulturplaner granskas främst de konstnärliga verksamhetsområden som KLYS medlemsorganisationer verkar inom, dvs. ord, ton, bild/form och scen/film. Planernas avsnitt om bl a hemslöjd, kulturarv/kulturmiljö, arkivverksamhet och biblioteksverksamhet läses enbart kursivt och ingår inte i denna rapports analysarbete.

Frågerubrikerna i denna rapport sammanfattas med beskrivningar av de tendenser vi kan avläsa utifrån de aktuella kulturplanernas sakfrågor och prioriteringar. KLYS vill också jämföra hur regionerna i sina kulturplaner hanterar olika konstnärspolitiska sakfrågor, och i viss mån även undersöka utvecklingen för vissa sakfrågor genom att jämföra med tidigare års tendenser. Det ska påpekas att detta års fåtaliga underlag gör att tydliga tendenser inte alls kan utläsas på samma vis som i andra års rapporter där många fler kulturplaner har jämförts.

Rapporten är sammanställd av KLYS regionalpolitiska strateg i samarbete med företrädare för regionala frågor i KLYS medlemsorganisationer.

Stockholm den 5 maj 2026

Carl Liungman
regionalpolitisk strateg, KLYS

¹ I denna rapport används genomgående begreppet *konstnärspolitik* i den breda bemärkelsen, dvs. gällande för samtliga konstområden. Konstnärspolitiken är den politik som specifikt hanterar kulturskaparnas villkor och förutsättningarna att vara yrkesverksam inom sitt konstområde, medan *kulturpolitik* som begrepp är generellt övergripande med i första hand ett medborgarperspektiv som bl a hanterar förutsättningarna i stort för tillgången till konst och kultur i samhället. Konstnärspolitiken ingår som en specifik del i den övergripande kulturpolitiken.

Innehåll

1 Övergripande om kulturplanerna – sidan 3

1.1 Övergripande synpunkter på kulturplanernas innehåll och struktur

2 Dialogen med professionella kulturskapare – sidan 5

2.1 Hur beskrivs regionens samråd med professionella kulturskapare?

3 Konstnärspolitiska perspektiv i kulturplanen – sidan 7

3.1 Hur formuleras kulturplanens kulturpolitiska mål och prioriteringar? Vilka är de övergripande konstnärspolitiska perspektiven?

3.2 Vad sägs i kulturplanen om konstens egenvärde, principen om armlängds avstånd, konstnärlig frihet, yttrandefrihet, kulturell mångfald samt konstnärlig kvalitet?

3.3 Hur beskrivs professionella kulturskapares villkor i regionen konkret i kulturplanen? Lyfts avtal och ersättningsnivåer för kulturskapare? Lyfts kulturskapares arbetsmiljö? Nämns upphovsrätten och AI? Lyfts kompetensutveckling för kulturskapare?

3.4 Hur beskrivs insatser för regionens kulturella infrastruktur kopplat till professionella kulturskapare? Exempelvis sådant som produktionsplatser och konstnårsresidens.

3.5 Vad skrivs i kulturplanen om kulturella och kreativa branscher (KKB)?

4 Sammanfattning – sidan 16

4.1 I vilken utsträckning har regionen tagit till sig av KLYS remissyttrande?

4.2 KLYS sammanfattande kommentarer om kulturplanerna

4.3 Övergripande tendenser

1 Övergripande om kulturplanerna

	1.1 Övergripande synpunkter på kulturplanernas innehåll och struktur
BLEKINGE	<p>KLYS ser övergripande mycket positivt på Region Blekinges kulturplan för 2026-2029. Konstnärspolitiska frågor ges stort utrymme och det är genomgående kompetent skrivet. Introduktionen, de vägledande kulturpolitiska principerna, kulturpolitiska mål och nulägesbeskrivningar är tydliga och innehåller bra begreppsdefinitioner. Möjligen finns det anledning att anmärka på att texten bitvis blir pratig i ett allmänt resonerande om kulturen och samhället i stort framför att vara just en verksamhetsorienterad regional kulturplan med lokal förankring.</p> <p>Att de kulturpolitiska målen för Region Blekinge är så generellt formulerade riskerar att försvåra för läsaren att urskilja och värdera konkreta insatser i sak. Det är lite oklart att utifrån planen få en överblick över hur resursfördelningen kommer att balanseras mellan olika konstområden.</p> <p>Det är väldigt bra att Region Blekinges kulturplan så tydligt tar upp förutsättningarna för yrkesverksamma kulturskapare, inklusive konkreta aspekter som inkomster och vikten av armlängds avstånd samt yttrandefrihet. Dock saknar vi skrivningar om arbetsmiljö och att förebygga hot och hat mot kulturskapare. Armlängds avståndsprincipen, konstnärlig frihet och yttrandefrihet framhålls väl i planen, liksom även hur regionen hanterar kulturskapares upphovsrättsliga frågor.</p> <p>Vi värdesätter att planen synliggör den kulturella infrastrukturen, behandlar arbetsmarknaden, lyfter vikten av kunskap om upphovsrätt och avtal samt uppmärksammar de svårigheter som kulturskapare har i socialförsäkringssystemet.</p> <p>I stort sett samtliga konst- och kulturområden finns med i planen. Det är anmärkningsvärt att regionen väljer att inte ha konstområdesrubriken <i>Bild- och formkonst</i>, utan har satt rubriken <i>Konst</i> för detta område. KLYS finner detta missvisande, eftersom konstbegreppet nuförtiden ofta används brett för olika konstarter och inte bara för bild- och formkonst.</p> <p><i>Litteratur</i> är tydligt betonat som ett eget konstnärligt verksamhetsområde självständigt från biblioteks- och läsfrämjandeverksamhet. Även <i>cirкус/nycirkus</i> är med. Dock saknas det liksom i förra periodens kulturplan helt och hållet några skrivningar om <i>dramatik</i>, vilket väcker frågan om insatser på detta område inte alls planeras inom Blekinges utvecklingsarbete för planperioden.</p> <p>Beträffande konstformer som ligger utanför samverkansmodellens förordning brukar ofta kulturplaner de senaste åren lyfta <i>dataspel</i>, <i>spelutveckling</i> eller <i>spelkultur</i>², vilket görs ganska väl i Blekinges kulturplan.</p>
JÖNKÖPINGS LÄN	<p>Region Jönköpings läns reviderade kulturplan för 2026-2029 är kulturpolitiskt skarp och välskriven, men samtidigt framstår dokumentet som rätt allmänt formulerat, utan en tydlig adressat och mera som en ambitiös lägesbeskrivning och redogörelse för möjligheter till utveckling av kulturlivet i länet. Vi finner det dock positivt med ett särskilt kapitel om implementering, där regionen är tydlig med att kulturplanen kopplas till allehanda handlingsplaner och uppdragsbeskrivningar inom olika verksamhetsområden.</p> <p>KLYS ser i Region Jönköpings kulturplan flera konstnärspolitiskt starka inslag – särskilt det kulturpolitiska ställningstagandet för konstens frihet och kulturens egenvärde, samt värnandet om</p>

² *Spelkultur* i detta sammanhang omfattar bl a traditionella bordsspel, dator- och tv-spel, levande spel (lajv och rollspel) eller östasiatisk popkultur, fantastik och cosplay. Spelkulturen är kopplad till många traditionella kulturuttryck. Många är verksamma i föreningsform där deltagarna interagerar och är medskapare. Interaktiva och digitala spel är en särskild näring under stark utveckling, ofta med koppling till filmområdet.

	<p>armlängds avståndsprincipen och vikten av långsiktigt goda förutsättningar för kulturskapare. Det är särskilt glädjande att man i avsnittet <i>Syfte och strategiska principer</i> lyfter kulturens betydelse för ett gott liv, samhällsutveckling och demokrati – och dessutom kallar rimliga ekonomiska villkor för kulturskapare för samhällsinvesteringar. Det är tydligt och mycket välkommet.</p> <p>Vi uppskattar de inledande begreppsförklaringarna och att det redogörs för relevanta lagar och regelverk. Det finns gott om goda intentioner, men det saknas ofta konkreta förslag eller verktyg för hur målen ska uppnås. Det riskerar att försvåra både genomförande och uppföljning.</p> <p>Liksom i Blekinges plan finns i stort sett samtliga konst- och kulturområden med. Också här är <i>Litteratur</i> tydligt betonat som ett eget konstnärligt verksamhetsområde självständigt från biblioteks- och läsfrämjandeverksamhet. Även <i>samtida cirkus</i> är med. Emellertid saknas det helt och hållet några skrivningar om <i>dramatik</i>, vilket väcker samma fråga som för Blekinge: Har Region Jönköpings län inga som helst planerade insatser på detta område under planperioden?</p> <p>Liksom i Blekinges plan har Region Jönköpings län med en hel del skrivningar om spelkultur.</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 1.1</p>	<p>Årets två undersökta planer har ett föredömligt konstnärspolitiskt fokus. Konstens egenvärde, konstnärlig frihet och främjande av de professionella kulturskaparna villkor lyfts fram separat i planerna i högre grad och även mer konkret kopplat till den regionala kulturutvecklingen och kulturella och kreativa näringar.</p> <p>Båda planerna följer kultursamverkansmodellens förordnings³ innehåll och har konkret tagit med alla konstområden, om än med vissa variationer i rubrikerna, som till exempel att Blekinge använder rubriken Konst för bild- och formområdet. Det råder dock olikheter mellan kulturplanerna när det gäller hur verksamhets- och konstområdena belyses, och vilket utrymme de olika områdena ges.</p> <p>Liksom i många andra regioners kulturplaner de senaste åren saknar både Blekinge och Jönköpings län några skrivningar om konstområdet <i>dramatik</i>. Satsningar på <i>nycirkus/samtida cirkus</i> lyfts däremot fram i båda regionernas planer.</p> <p>Områdena <i>spelkultur</i> och <i>spelutveckling</i> förekommer också i båda planerna. Det är något av en trend de senaste åren att regionala kulturplaner nästan som regel nuförtiden har avsnitt om digitala spel och generell spelkultur som ett eget verksamhetsområde.</p>

³ I § 8 i Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet står det att landstinget ska ansvara för att främja en god tillgång för länets invånare till: 1. professionell teater-, dans- och musikverksamhet, 2. museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete, 3. biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, 4. professionell bild- och formverksamhet, 5. regional enskild arkivverksamhet, 6. filmkulturell verksamhet, och 7. främjande av hemslöjd.

2 Dialogen med professionella kulturskapare

	2.1 Hur beskrivs regionens samråd med professionella kulturskapare?
BLEKINGE	<p>Region Blekinge har sedan flera år tillbaka ett kulturskaparsamråd; dvs. en formaliserad konstområdesövergripande referensgrupp för regionens fria kulturliv, med professionella kulturskapare som representerar sina konstområden, som regionens kulturförvaltning och kulturnämnd löpande tar inspel ifrån när det gäller utvecklingsfrågor. Det är vällovtigt hur det regionala dialogarbetet på olika nivåer omnämns flera gånger i planen, och hur regionen lyfter fram samråd med kulturskapare på flera ställen. I kulturplanens specifika avsnitt om professionella kulturskapare står det på sidan 60:</p> <p>”Region Blekinge sammankallar kontinuerligt ett Kulturskaparsamråd för att samråda med professionella kulturskapare om utvecklingsfrågor. Kulturskaparsamrådet samlar kulturskapare, en representant för varje konst- och kulturområde. Syftet är att tillsammans diskutera insatser som kan genomföras för att förbättra förutsättningarna för professionella kulturskapare att verka i Blekinge.”</p> <p>I avsnittet <i>Verktyg för genomförande</i> på sidan 72 beskriver regionen tydligt hur dialogarbetet utförts och hur olika aktörer och kulturskapare i det regionala kulturlivet har involverats i dialogprocesser inför framtagandet av planen. Bland annat påpekas att:</p> <p>”Dialogerna inför framtagandet av den förra kulturplanen blev annorlunda på grund av pandemin, då digitala möten kompletterades med ett frågeformulär, med lyckat resultat. Ett frågeformulär skickades därför även denna gång till cirka 100 aktörer inom kulturlivet, såsom professionella kulturskapare och kulturföreningar [...]”.</p>
JÖNKÖPINGS LÄN	<p>Region Jönköpings län saknar ett formellt och löpande sammankallat konstområdesövergripande samråd (eller referensgrupp) med professionella kulturskapare som representerar sina konstområden i regionen. KLYS noterar dock att regionen i sin plan är relativt noga med att beskriva vad dialogarbetet har omfattat inför planens framtagande.</p> <p>I avsnittet <i>Samverkan med civilsamhället</i> på sidan 17 står det: ”Region Jönköpings län uppmuntrar och samordnar initiativ till dialog från länets kulturaktörer. Region Jönköpings län bjuder också årligen in till dialoger med länets kulturliv där samverkan mellan Region Jönköpings län och länets kulturliv, och mellan kulturlivets olika aktörer, ska främjas.”</p> <p>På sidan 53 framhålls det att de verksamheter som finansieras inom ramen för kultursamverkansmodellen har som uppdrag att ”utveckla strukturer för samråd med länets aktörer inom berört konst- och bildningsområde”.</p> <p>I avsnittet <i>Hur kulturplanen har tagits fram</i> på sidan 55 står det att kulturplanen utformats i samverkan och samråd med bland annat det fria kulturlivet i Jönköpings län. Det nämns att särskilda dialoger har ägt rum inom de olika konstområdena:</p> <p>”För att få en fördjupad inblick i olika konst- och kulturområdets förutsättningar, utmaningar och möjligheter har dialoger genomförts inom mer specifika områden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scenkonst • film • arkiv, museum, kulturmiljö, kulturarv • litteratur och yttrandefrihet • bild och form • hemslöjd

	<ul style="list-style-type: none"> • spelkultur • dialog med unga • folkbildning. <p>Fokus under dessa dialoger var att lyssna in civilsamhället och det fria kulturlivet, men även tjänstepersoner, representanter från kulturorganisationer och politiker var inbjudna. Dialogerna med konst- och kulturliv samlade cirka 80 deltagare.”</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 2.1</p>	<p>Enligt gällande förordning⁴ för kultursamverkansmodellen ska regionerna inför framtagandet av sina kulturplaner samråda med bl a det professionella kulturlivet. Årets två undersökta regioner i denna rapport har något olika dialogförfaranden, men beskriver ändå med flera likheter i sina planer hur dialogarbetet involverat kulturlivets olika aktörer och kulturskapare.</p> <p>Region Blekinge arbetar enligt KLYS konstområdesövergripande modell⁵ med ett kulturskaparråd som sammankallas som en expertgrupp för det professionella fria kulturlivet i regionen. Även om Region Jönköping arbetar utan ett sådant samrådsförfarande framgår det av deras kulturplan att denna region tycks arbeta både brett och ingående med att föra dialog med professionella kulturskapare i Jönköpings län.</p> <p>Liksom det har konstaterats i några av de senaste årens tendensrapporter finner vi att regionerna i sina kulturplaner tycks bli generellt mer transparenta, utförligare och noggrannare med att redogöra för det dialogarbete som görs inför såväl framtagande som uppföljning av kulturplanerna.</p>

⁴ I § 7 i Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet står det: ”Landstinget ansvarar för att den regionala kulturplanen utarbetas i samverkan med länets kommuner och efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället.”

⁵ Regioner/landsting har en rad olika arbetsformer för att samråda med kulturlivets aktörer; bl a stormöten, konstområdesspecifika möten och konstområdesövergripande möten, vilket är det som KLYS förespråkar. Ungefär hälften av de tjugo regioner som ingår i samverkansmodellen har den här sortens formaliserade samråd med referensgrupper eller s k kulturskaparråd, främst med representanter från KLYS medlemsorganisationer inom olika konstarter. De konstområdesövergripande samrådsmötena arvoderas av förvaltningarna enligt KLYS arvodesrekommendationer. Mötena hålls på de regionala kulturförvaltningarna generellt sett 1-3 ggr/år. KLYS tog 2017 fram en s k samrådsguide för kulturskapare och kulturförvaltningar m fl med övergripande riktlinjer för samrådsarbetet med det professionella kulturlivet.

3 Konstnärspolitiska perspektiv i kulturplanen

	<p>3.1 Hur formuleras kulturplanens kulturpolitiska mål och prioriteringar? Vilka är de övergripande konstnärspolitiska perspektiven?</p>
<p>BLEKINGE</p>	<p>Regionala kulturpolitiska mål För att bidra till ett Blekinge som formas av kreativitet och innovationsförmåga och är ett inkluderande samhälle präglad av öppenhet och deltagande med ett nyskapande kulturliv med bredd och kvalitet, har Region Blekinge antagit tre övergripande mål. Målen utgår ifrån de olika perspektiven för kulturpolitik som ligger till grund för beslut - samhället, kulturen och människan, och är följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kulturens kraft tas tillvara inom alla samhällssektorer för att stimulera en hållbar utveckling i Blekinge. • Stärkta förutsättningar för professionella kulturskapare att verka och utvecklas i Blekinge, med yttrandefrihet som grund. • Ett breddat deltagande i Blekinges kulturliv. <p>Prioriteringsområden Med utgångspunkt i dialogerna förda med kommuner, kulturskapare samt civilsamhället har Region Blekinge beslutat om en särskild satsning:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utveckla Blekinge som produktionsplattform <p>Med denna särskilda satsning vill Region Blekinge utveckla och dra nytta av de möjligheter som Blekinge som litet län kan skapa och erbjuda. Satsningen innebär att regionen lägger fokus på att förbättra förutsättningarna för produktion av olika konstarter och kulturformer i länet. Genom god samverkan med länets kommuner och idéburen sektor är målsättningen att kulturområdets lokalbehov ska kunna mötas, i form av verkstäder, scener och repetitionslokaler och i samverkan med besöksnäringen ska kommunikation och marknadsföringsmetoder utvecklas. Även residensverksamheter med gästande konstnärer och kompetensutveckling för både blivande och etablerade konstnärer i länet ska fortsatt utvecklas.</p> <p>Denna satsning dockar även väl in i flera andra övergripande strategier, planer och projekt, såsom Regionala utvecklingsstrategin, Besöksnäringstrategin, Handlingsplan för kulturella och kreativa branscher och Live in Blekinge.</p> <p>Avsnittet ”Stärkta förutsättningar för professionella kulturskapare att verka och utvecklas i Blekinge med yttrandefrihet som grund” (s. 60-64) I ett särskilt avsnitt i Blekinges kulturplan ges en ingående lägesbeskrivning av kulturskaparnas villkor, begreppsdefinitioner, utbildningsnivåer, problematik kring anställning/uppdragsformer kontra socialförsäkringssystem, vikten av upphovsrättsliga ersättningar etc.</p>
<p>JÖNKÖPINGS LÄN</p>	<p>Kulturpolitiska utgångspunkter för regionen På sidan 11 befäster Region Jönköpings län att dess kulturpolitik utgår från att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konst och kultur spelar en central roll i den enskilda människans upplevelse av ett gott liv • kulturen genomsyrar länets hela sociala och ekonomiska liv • yttrandefrihet och konstens självständighet är hörnstenar i ett demokratiskt samhälle. <p>Regionala kulturpolitiska mål Region Jönköpings läns kulturplan för 2026-2029 presenterar fyra regionala kulturpolitiska mål som i stort samstämmer med de nationella kulturpolitiska målen inom ramen för samverkansmodellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alla ska ges möjlighet att delta i och ta del av ett kulturliv av både bredd och spets. • Konst och kultur ska vara tillgänglig i, och en angelägenhet för, hela länet. • Konstnärer och kulturaktörer i länet ska ges förutsättningar att utvecklas, verka och påverka.

	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturen ska integreras som en central kraft i samhällsutvecklingen. <p>Utifrån dessa mål prioriterar regionen några utvecklingsområden som är övergripande och samspelar med varandra. Regionen betonar att utvecklingsområdena under planperioden ska utvecklas och stärkas genom samverkan och samråd mellan berörda aktörer.</p> <p>KLYS välkomnar regionens uttalade konstnärspolitiska ambitioner, där kulturskaparna framhålls som en grundbult i länets kulturliv och en förutsättning för utvecklingen av en stark kulturell infrastruktur i hela länet. I planen står det bland annat att läsa följande på sidan 15:</p> <p>”Konstnärer ska ses som en viktig del i samhällsutveckling då de ofta ifrågasätter normer, utforskar identiteter och berättar om både samtid och historia. Region Jönköpings län ska därför aktivt arbeta med att stödja konstnärer och den fortsatta utvecklingen av konstformerna.”</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 3.1</p>	<p>Även Blekinges och Jönköpings län kulturplaner följer de senaste årens trend och uppvisar ett generellt starkare konstnärspolitiskt anslag, där främjande av professionella kulturskapares villkor lyfts fram som ett särskilt prioriterat område kopplat till regionens övergripande kulturpolitiska mål.</p> <p>Båda kulturplanerna är välformulerade kring både kultur- och konstnärspolitiska perspektiv och framhåller vikten av att stärka förutsättningar för kulturskapare. Blekinges plan har ett specifikt rubricerat avsnitt om professionella kulturskapares villkor, där regionen samlat och utförligt redogör för kulturskaparnas roll i kulturlivet och regionala kulturpolitiska åtaganden för att främja villkoren för kulturskaparna, liksom den kulturella infrastrukturen i stort. Jönköpings län är också tydlig kring kulturskapares villkor, men har bakat in liknande skrivningar i andra avsnitt, bland annat om strategiska principer och prioriterade utvecklingsområden.</p> <p>Dessa båda konstnärspolitiskt ambitiösa kulturplaner väcker frågor om hur det går med utvecklingen av en relevant dialog med kulturlivets yrkesverksamma, finansieringen i stort och vilken resursfördelning som måste göras under planperioden. Vad får eventuellt stryka på foten och vad kommer med säkerhet att genomföras i regionernas kulturpolitik under dessa år? Lyssnar regionen på kulturlivets yrkesverksamma på olika nivåer i tillräcklig grad för att balansera olika intressen på ett välavvägt sätt i resursfördelningen?</p> <p>Det är viktigt att de professionella kulturskaparna i regionerna involveras löpande i kulturförvaltningarnas dialogarbete och får kännedom om innehåll i handlingsplaner och verksamhetsplaner kopplat till regionernas mål och prioriteringar.</p>

	<p>3.2 Vad sägs i kulturplanen om konstens egenvärde, principen om armlängds avstånd, konstnärlig frihet, yttrandefrihet, kulturell mångfald samt konstnärlig kvalitet?</p>
<p>BLEKINGE</p>	<p>Region Blekinge presenterar i sin kulturplan tre vägledande kulturpolitiska principer för sitt kulturutvecklingsarbete och betonar att ”utgångspunkter i det politiska arbetet handlar om kulturens egenvärde och armlängds avstånd”. Den tredje principen som nämns är det man kallar för ”kulturens demokratiska grund”, vilket handlar om att värna om yttrandefrihet, och att friheten för konstnärligt skapande visar på ett samhälles demokratiska förmåga.</p> <p><i>Armlängds avståndsprincipen</i> tydliggörs väl i Blekinges plan. Regionen understryker vikten av ”att slå vakt om den konstnärliga friheten”, vilket går i linje med vad Myndigheten för Kulturanalys skriver i sin rapport från 2021 när det gäller rekommendationer om konstnärlig frihet och att på regional och kommunal nivå i större utsträckning använda sig av externa sakkunniga på kulturområdet i bedömningsprocesser för vilken konst som ska få stöd.⁶</p> <p>Blekinge är också noga med att sin kulturplan redogöra för begreppet <i>kulturell mångfald</i> och <i>Unescos mångfaldskonvention</i>⁷ från 2005. Detta kopplas också till kulturens betydelse för socialt hållbar utveckling.</p> <p>På sidan 32 framhåller regionen att: ”Arbetet med att stärka begreppen konstnärlig frihet, yttrandefrihet och armlängds avstånd inom konstområdet ska fortsatt främjas.”</p> <p>Något vi vill anmärka på är att citatet ”konsten och kulturen stärker demokratin och den hållbara utvecklingen” upprepas som ett slags mantra i varje verksamhetsavsnitt, vilket sänder en signal till läsaren om att texten inte alltid är genomkomponerad i sak utifrån varje specifikt område, utan snarare bitvis plagierad med ett slags pliktskyldiga formuleringar utan saklig förankring i vad verksamhetsområdena har för olikheter i praktiken liksom i ljuset av den regionala kulturpolitiken.</p> <p>Begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i> är inte särskilt synliggjort i Region Blekinges kulturplan. Det nämns i förbigående i översikten på sidan 9 om de nationella kulturpolitiska målen. Sedan påtalas vikten av kvalitet ganska svepande i avsnitten om konst, teater och biblioteksutveckling.</p>
<p>JÖNKÖPINGS LÄN</p>	<p>I ett avsnitt med rubriken <i>Syfte och strategiska principer</i> belyser Region Jönköpings län på sidan 11 tydligt kulturens egenvärde och vikten av att värna om konstnärlig frihet, samt lyfter fram <i>armlängds avståndsprincipen</i> som en vägledande princip. I samma avsnitt framhålls även ”demokratisk öppenhet”, ”social relevans” och att värna om <i>konstnärlig kvalitet</i>. Det konstateras att: ”yttrandefrihet och konstens självständighet är hörnstenar i ett demokratiskt samhälle”.</p> <p><i>Kulturell mångfald</i> tas upp i det att följande ambition betonas: ”Region Jönköpings län arbetar för ett kulturliv präglad av jämlikhet, jämställdhet och mångfald, som både värnar konstens egenvärde och de goda effekter som konst och kultur har för samhällsutvecklingen.”</p> <p>När det gäller konstnärlig kvalitet är det tydligt i planen att Region Jönköpings län har för avsikt att länets kulturutveckling ska botten i hög kvalitet över lag. Men bland planens olika avsnitt om konstområden finner vi bara att kvalitetsbegreppet lyfts fram i avsnitten om scenkonst och litteratur. I scenkonstavsnittet framhålls det att de regionala verksamheterna ska ha konstnärlig kvalitet ”som vägledande mål och princip” (sid 42). Frågan som väcks är hur regionen ser på konstnärlig kvalitet inom övriga konstområden så som musik och film.</p>

⁶ *Så fri är konsten - Den kulturpolitiska styrningens påverkan på den konstnärliga friheten*, MYKA, Rapport 2021:1, s 17, 235-236; den tredje rekommendationspunkten

⁷ <http://u4614432.fsdata.se/wp-content/uploads/2013/09/Unescos-konvention-om-skydd-f%C3%B6r-och-fr%C3%A4mmande-av-m%C3%A5ngfalden-av-kulturyttringar.pdf>

TENDENSER FRÅGA 3.2	<p>Liksom i förra årets tendensrapport kan det konstateras att trenden fortsätter med att <i>kulturens egenvärde</i> påtalas tydligt och lyfts fram som regel i allt fler regionala kulturplaner.</p> <p>Likaså har <i>principen om armlängds avstånd</i> mellan politik och kulturprofession/konst kommit att bli något som alltid nämns i regionala kulturplaner. Trenden är att detta görs mer utförligt de senaste åren. Båda kulturplanerna i denna rapport understryker vikten av <i>konstnärlig frihet</i> i regionens kulturliv och att principen om armlängds avstånd gäller inom det regionala kulturpolitiska arbetet. Begreppet <i>ytrandefrihet</i> lyfts fram i båda regionernas planer, och båda betonar demokrati och kulturen som en demokratisk grund i samhället.</p> <p>En noterbar skillnad gäller begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i>, som inte alls framhålls på samma vis i Blekinges plan som i Region Jönköpings, där kulturpolitiken anses behöva värna om konstnärlig kvalitet. Det är också värt att påpeka att Region Jönköping i sin plan framhåller ”hög konstnärlig kvalitet” inom scenkonsten och litteraturen, men inte lika tydligt inom övriga konstområden.</p>
--------------------------------------	---

	<p>3.3 Hur beskrivs professionella kulturskapares villkor i regionen konkret i kulturplanen? Lyfts avtal och ersättningsnivåer för kulturskapare? Lyfts kulturskapares arbetsmiljö? Nämns upphovsrätten och AI? Lyfts kompetensutveckling för kulturskapare?</p>
<p>BLEKINGE</p>	<p>Region Blekinge är konstnärspolitiskt mer konkret med sin nya kulturplan än vad vi ser i flera andra regionala kulturplaner. KLYS välkomnar Blekinges regionala tydligt formulerade mål om främjandet av kulturskaparnas villkor: ”Stärkta förutsättningar för professionella kulturskapare att verka och utvecklas i Blekinge, med yttrandefrihet som grund”.</p> <p>Avtal och ersättningar Regionen framhåller och beskriver föredömligt kulturskaparnas villkor och vikten av korrekta avtal, upphovsrätt, vissa offentligrättsliga ersättningar och avtalsenliga arvoden för yrkesverksamma kulturskapare. Det påpekas att regionen ”ska agera förebildligt och följa de avtal och arvodesrekommendationer som gäller i branscherna”. MU-avtalet inom bild och form nämns, men inte några andra konstområdets specifika avtal eller rekommendationer.</p> <p>Upphovsrätt och AI I Blekinges kulturplan påtalas det även att det finns nya upphovsrättsliga utmaningar kopplat till digitaliseringen och AI-utvecklingen. Det understryks att det är viktigt ”att skapa en välfungerande marknad för upphovsrätt, där upphovspersoner och utövande konstnärer i större utsträckning ska få ta del av de värden som användningen av deras verk och prestationer genererar”.</p> <p>Kompetensutveckling Orden kompetensutveckling och fortbildning lyfts fram på flera ställen i Blekinges kulturplan kopplat till professionella kulturskapare. Det är bra hur det på sidan 12 står: ”[...] kompetensutveckling för både blivande och etablerade konstnärer i länet ska fortsatt utvecklas.” Men vi finner ändå inget samlat grepp i kompetensfrågan i planen, och det blir otydligt vad regionen avser att göra för insatser i praktiken inom de olika konstområdena.</p> <p>Om scenkonsten står det följande på sidan 26: ”Som en del av att stärka infrastrukturen behöver också kompetensförsörjningen utvecklas vad gäller flera yrkeskategorier kopplade till scenkonsten.”</p> <p>Region Blekinge påtalar vikten av att regionen ”stödjer kompetensutveckling som på olika sätt belyser digitaliseringens och upphovsrättens möjligheter och utmaningar” (sid 62), och att ”det behövs kontinuerlig kompetensutveckling i takt med digitaliseringens effekter” (sid 22).</p> <p>Arbetsmiljö Det nämns ingenting i Blekinges plan om hur regionen ser på förutsättningar för en god arbetsmiljö för kulturskapare. KLYS kan konstatera att regionen tyvärr har valt att i den beslutade versionen av kulturplanen stryka de viktiga skrivningar som fanns med i remissversionen om hot och hat-problematiken som många kulturskapare erfar bland annat till följd av otrygga anställningsvillkor. Vi ställer oss undrande till varför regionen valt att göra så.</p>
<p>JÖNKÖPINGS LÄN</p>	<p>I sin kulturplan har Region Jönköpings län inte lika konkret som Blekinge ställt upp ett regionalt mål om att främja kulturskapares villkor, men KLYS välkomnar hur Region Jönköping i planen ändå är tydlig med att betona att ”den kulturella infrastrukturen ska stärkas genom att Region Jönköpings län främjar kulturskapares villkor” (sid 22).</p> <p>Vi vill här premiera hur regionen föredömligt lyfter fram följande: ”För att Jönköpings län ska bli en plats där kulturskapare kan verka och bo behöver deras villkor stärkas genom utveckling av arbetsmöjligheter, kompetensutveckling och främjande av produktionsvillkor.”</p>

	<p>Avtal och ersättningar Jönköpings län är liksom Blekinge konkret kring en rad arbetsvillkor för kulturskapare, men konkretionen tycks främst gälla inom bild och form-området. Vi saknar motsvarande skrivningar i ämnet inom andra konstområden. På sidan 22 framhålls att regionen stärker den kulturella infrastrukturen genom att den ”tillämpar gällande arvodesrekommendationer och uppmanar verksamheter som får bidrag av Region Jönköpings län att göra detsamma”. På sidan 38 i bild och form-avsnittet framhävs regionala informations- och utbildningsinsatser om MU-avtalet, och att regionen ”har avsatt medel för medverkansersättning”.</p> <p>Upphovsrätt och AI KLYS välkomnar att Region Jönköpings län i sin kulturplan nämner en del om upphovsrättsliga frågor som berör professionella kulturskapare. Men vi noterar att det generellt i planen råder en avsaknad av redogörelser för hur upphovsrätten på kulturområdet ska hanteras i sak i regionens kulturutvecklingsarbete under planperioden. Vi välkomnar att regionen efter sin remissrunda gjorde tillägg i planen om behovet av att öka kunskapen om digital kulturproduktion och upphovsrätt. Däremot saknar planen skrivningar som kommenterar AI-utvecklingen kopplat till kultur och konst.</p> <p>Även om regionen på sidan 22 påpekar att den ”digitala utvecklingen innebär nya utmaningar, både för arrangörer och konstnärer, särskilt när det gäller konstnärers villkor och upphovsrätt”, så kan vi konstatera att upphovsrätten främst framhålls kopplat till konstområdena litteratur och bild- och formkonst.</p> <p>I avsnittet om litteratur på sidan 40 är det kompetent skrivet om författares villor och upphovsrätten: ”I digitaliseringens tidevarv behöver upphovsrätten stärkas och värnas, men också uppdateras utifrån en förändrad produktion, distribution och marknad. Enskilda författare behöver stöd för att navigera i detta förändrade landskap och relationen mellan branschens olika aktörer bör stärkas. Även arenor och samarbeten som synliggör professionella författare, scenkonstnärligt och tvärkonstnärligt, behövs för att stärka författarnas möjligheter och villkor.”</p> <p>Kompetensutveckling KLYS välkomnar att kompetensutveckling och fortbildning lyfts fram på flera ställen i Region Jönköpings läns kulturplan kopplat till professionella kulturskapare. Men vi ställer oss frågande till varför det bara är inom områdena scenkonst och film som det skrivs om utvecklingsinsatser under planperioden. Det finns inget samlat grepp kring kompetensutveckling i planen, och det blir otydligt vad regionen avser att göra för insatser i praktiken inom de olika konstområden som belyses.</p> <p>Arbetsmiljö KLYS saknar i kulturplanen både skrivningar som adresserar hot och hat-problematik för kulturskapare i regionen och vikten av en generellt god arbetsmiljö för kulturskapare och hur regionen arbetar främjande för arbetsmiljön i olika delar av kulturlivet.</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 3.3</p>	<p>Region Blekinge framhåller föredömligt kulturskaparnas villkor genom att belysa vikten av bland annat korrekta avtal och arvoden, upphovsrätt och offentligrättsliga ersättningar för yrkesverksamma kulturskapare. Region Jönköpings län är inte övergripande lika konkret kring dessa saker i sin kulturplan, utan främst inom bild och form-området.</p> <p>Vi kan skönja en trend de senaste åren med att kulturplanerna blir mer och mer konstnärspolitiskt drivna och i sak kompetent formulerade. Det finns allt oftare som regel skrivningar om kulturskapares upphovsrätt. Dock är det fortfarande olika sorters perspektiv på upphovsrätt som olika regioner väljer att skriva om. Vanligt är att påpeka att digitaliseringen medför upphovsrättsliga utmaningar inom offentlig verksamhet. AI-utvecklingen rent specifikt kommenteras bara kort i Blekinges plan, och nämns inte alls i Region Jönköpings plan.</p> <p>Skrivningar om kulturskapares arbetsmiljö har på senare år kommit in i kulturplanerna, ofta kopplat till hot och hat-problematiken för många kulturskapare. Dock saknar båda dessa undersökta kulturplaner helt och hållet några skrivningar om arbetsmiljön i kulturektorn.</p>

	<p>3.4 Hur beskrivs insatser för regionens kulturella infrastruktur⁸ kopplat till professionella kulturskapare? Exempelvis sådant som produktionsplatser och konstnårsresidens.</p>
<p>BLEKINGE</p>	<p>Liksom vi såg i regionens förra kulturplan kan vi notera att Region Blekinge använder begreppet "infrastruktur" relativt mycket i sin nya plan. Bland annat listas kulturell infrastruktur i avsnitten om Blekinges fem kommuner.</p> <p>Ett av Blekinges regionala kulturpolitiska mål är: "Ett breddat deltagande i Blekinges kulturliv", vilket bl a handlar om att förbättra länets kulturella infrastruktur. På sidan 11 påpekar regionen att: "Fokus behöver finnas på att skapa ett brett och varierat utbud av kultur i hela Blekinge samt att tillsammans med länets kommuner och civilsamhället bygga en stark kulturell infrastruktur för både stad och landsbygd."</p> <p>"För att främja författares skapande och utveckling behövs tillgång till kreativa miljöer och en stark kulturell infrastruktur. Genom det stabila samarbetet inom Regionsamverkan Sydsverige kan långsiktiga stödstrukturer fortsätta att utvecklas och aktörer inom det litterära området stimuleras genom bland annat kompetensutveckling."</p> <p>I scenkonstavsnittet talas det på sidan 25-26 om teaterns infrastruktur: "Blekinge har flertalet verksamma aktörer inom teaterområdet som är viktiga för den kulturella infrastrukturen; professionella, amatörer och samarbeten dem emellan. Teatergrupperna breddar utbudet av scenkonst i länet och gör så att fler målgrupper nås av lokalt producerad teater. [...] För att förbättra infrastrukturen för teatern i länet behövs flera olika typer av scener."</p> <p>På sidan 31 lyfts utveckling av bild- och formområdets infrastruktur: "Ett regionalt Konstresurscentrum [har] etablerats i Ronneby i samverkan mellan Kulturcentrum Ronneby konsthall och Konst i Blekinge, som en viktig nod i infrastrukturen för profession och publik."</p> <p>Avsnittet om bild och form lyfter också produktionsplatser (sid 32): "Länets konstnärer ska synliggöras, konstnärdrivna initiativ uppmuntras samt verkstäder och produktionsplatser utvecklas."</p> <p>I avsnittet om film på sidan 35 beskrivs hur infrastrukturen för filmproduktion stimuleras genom bl a Filmnod Blekinge och Karlskrona Blue Port Studio.</p> <p>I avsnittet om litteratur konstateras det på sidan 48: "För att främja författares skapande och utveckling behövs tillgång till kreativa miljöer och en stark kulturell infrastruktur."</p> <p>Konstnärlig residensverksamhet Konstnärlig residensverksamhet lyftes fram förhållandevis sparsamt i remissen av Blekinges kulturplan, men efter remissrundan (och bl a KLYS påpekande, se avsnitt 4.1 nedan) kompletterades planen med fler skrivningar om residens. På sidan 61 står det: "Även konstnårsresidens med gästande konstnärer leder till utbyte av kompetenser och nya perspektiv, förutom att det kan sätta regionen på kartan, och dessa behöver utvecklas inom fler konstområden." Och på sidan 12: "Även residensverksamheter med gästande konstnärer och kompetensutveckling för både blivande och etablerade konstnärer i länet ska fortsatt utvecklas."</p>

⁸ Den kulturella infrastrukturen kan sägas utgöras dels av kulturinstitutioner av olika slag som är mer eller mindre offentligt finansierade (från statligt, regionalt eller kommunalt håll) samt andra lokaler för mötesplatser och andra arbetsplatser t ex replokaler, verkstäder, träningslokaler och inspelningsstudios), dels de kulturverksamheter som utgörs av olika satsningar på kulturskapares villkor runt om i landet såsom kompetensutvecklingsinsatser, centrumbildningar, inkubatorer osv och det s k fria kulturlivet. (källa: www.klys.se)

	<p>Eftersom Blekinge är en så pass liten region är det förståeligt att regionen i mindre utsträckning än större regioner kan satsa på egna residens, och att regionen i första hand förlitar sig på internationella, nationella och interregionala residenssatsningar. Här är Regionsamverkan Sydsverige en viktig resurs, vilket påtalas i planen.</p> <p>I avsnittet om teater står det på sidan 26: ”En utveckling av residens inom teaterområdet kan också vara en möjlighet för ökad kvalitet och konstnärlig förnyelse.”</p> <p>I avsnittet om Olofströms kommun på sidan 19 nämns författarresidens.</p> <p>På sidan 31 i avsnittet om konst står det följande: ”Det är viktigt att bygga nätverk mellan konsten, akademin, idéburen sektor samt näringslivet. Det kan handla om att fortsätta utveckla lokala, nationella och internationella konstnärliga residens samt stödja konstnärsdrivna initiativ på landsbygden.”</p> <p>I musikavsnittet står det på sidan 23: ”Att skapa tillfällen för professionella musiker att verka i regionen är viktigt för utvecklingen av musikområdet. En potentiell utveckling i Blekinge är att skapa residensmöjligheter med gästande konstnärer.”</p> <p>Också i avsnittet om dans på sidan 29 nämns ”residensmöjligheter” som en del i att regionalt utveckla förutsättningar för danskonstnärer.</p>
<p>JÖNKÖPINGS LÄN</p>	<p>Utvecklingen av den regionala kulturella infrastrukturen är något av en röd tråd i Region Jönköpings län kulturplan för 2026-2029. Ett av regionens fyra mål för planperioden är: ”Konst och kultur ska vara tillgänglig i, och en angelägenhet för, hela länet.” (sid 14) Här betonas att ”det handlar om att skapa en stark kulturell infrastruktur i hela länet, både i stads- och landsbygdsområden” (sid 14).</p> <p>Ett annat av regionens fyra kulturmål är: ”Konstnärer och kulturaktörer i länet ska ges förutsättningar att utvecklas, verka och påverka.” Här betonas följande: ”Konstnärer och deras arbete utgör grunden för kulturens utveckling och utan dem skulle inget kulturliv existera. En plats där konstnärer och kulturaktörer kan etablera sig och utvecklas är en förutsättning för länets kulturella infrastruktur och för invånarna att få ta del av kultur.”</p> <p>”Kulturlivets infrastruktur” är rubriken för ett av regionens prioriterade utvecklingsområden för planperioden. Här är en av utvecklingsinsatserna för planperioden att främja produktionsplattformar och residens.</p> <p>Inom bland annat dans och samtida cirkus lyfter Region Jönköpings län fram att produktionsförhållanden behöver stärkas för att områdena ska kunna utvecklas regionalt.</p> <p>Konstnärlig residensverksamhet</p> <p>I avsnittet om kulturlivets infrastruktur lyfts alltså bland annat utveckling av residens som en viktig del i det övergripande utvecklingsarbetet. När det gäller de olika konstområdena framhålls satsningar på residensprogram i avsnitten om dans, musik, scenkonst, film samt bild och form. Det står mest om residens i det sistnämnda avsnittet, där en insats för planperioden är att etablera en hållbar struktur för residens. Följande påpekas på sidan 38: ”Satsningen på residensprogram inom både design och bildkonst främjar kulturellt utbyte och konstnärlig utveckling.” För musik- respektive litteraturområdet tycks det inte finnas några formella planer på residenssatsningar.</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 3.4</p>	<p>Begreppet <i>kulturell infrastruktur</i> förekommer som regel i varje regional kulturplan de senaste åren. Region Jönköpings län talar om <i>kulturlivets infrastruktur</i>. Regionerna framhåller oftare de professionella kulturskaparna som en viktig del av infrastrukturen. Vi kan konstatera att det finns ett generellt starkare konstnärspolitiskt anslag i kulturplanerna av idag.</p> <p>Liksom vi påpekade i förra årets rapport när det gäller konstnärliga residensverksamheter går det att se en fortsatt tendens i att det skrivs mer i kulturplanerna om residens än det gjordes för bara några år sedan. Men vi kan samtidigt se hur det främst är inom bild och form-området som konstnärsresidens omtalas mest ingående. Inom scenkonsten är det ofta residenssatsningar för danskonsten. En skillnad vi noterar mellan de två regionerna är att Blekinge uttalat vill satsa på residens inom musik och litteratur, vilket är de två konstområden som Region Jönköping inte tycks ha planerat några residens för.</p>

	3.5 Vad skrivs i kulturplanen om kulturella och kreativa branscher (KKB)?
BLEKINGE	<p>KLYS värdesätter att Region Blekinge i sin kulturplan ger ett stort utrymme åt att resonera kring en rad olika aspekter på kulturella och kreativa branscher (KKB) i ett avsnitt med rubriken "Kulturens betydelse för ekonomisk utveckling" (s. 58-59).</p> <p>Blekinge har tagit fram <i>Handlingsplan för kulturella och kreativa branscher 2023–2030</i>. Det konstateras att KKB är en fråga för både näringspolitik och kulturpolitik, men regionen hävdar att det i första hand gäller näringspolitiken. Stimulans av nyföretagande understryks, liksom besöksnäringars betydelse för sektorn. Spelutveckling framhålls. Dessutom betonas det att Region Blekinge är i framkant när det gäller samtida konst och att detta är viktigt kopplat till utvecklingen av KKB.</p> <p>Regionen påpekar att kommunerna har en viktig roll i samverkan med region och andra aktörer, och att konsten och kulturen måste ta större plats i samhällsplaneringen. Här behöver politikområden och tjänsteorganisationer samverka mer, vilket betonas i den regionala handlingsplanen för KKB.</p>
JÖNKÖPINGS LÄN	<p>Efter KLYS remissvar gjorde Region Jönköpings län förtydliganden av skrivningar gällande kulturella och kreativa branscher. KKB är dock ett område som hamnar i skuggan av andra perspektiv i denna regions kulturplan. Jämfört med andra kulturplaner som KLYS har läst är Region Jönköping generellt sett inte lika konkret och tydlig i sin plan kring utveckling av kulturella och kreativa näringar.</p>
TENDENSER FRÅGA 3.5	<p>Kulturella och kreativa branscher (KKB) uppmärksammas i båda regionernas kulturplaner, men på olika vis. Blekinge är mer i framkant inom KKB. En observation är att det byråkratiska begreppet tvärsektoriell samverkan används i allt fler regionala kulturplaner på senare år. Så även i både Blekinges och Region Jönköpings planer.</p> <p>Trenden sedan flera år är att regionala näringsperspektiv och innovation framhålls mer i kulturplaner. Spelutveckling och digitalisering har fortsatt att ges mer utrymme på senare år. Dock är fortfarande mycket av KKB-skrivningarna i planerna på ett traditionellt vis kopplade till utveckling av regionens besöksnäringar, kulturmiljöer och kulturarv.</p> <p>Konstnärliga perspektiv tycks hållas åtskilda från de över lag mer näringsinriktade KKB-insatserna i regionerna. Att samtida konst är viktigt även kopplat till KKB lyfts dock fram i Blekinges plan, men näringspolitiska och instrumentella aspekter tycks generellt dominera utvecklingsarbetet för KKB i regioner.</p> <p>KLYS kan konstatera att regionerna i större utsträckning borde lyssna in professionella kulturskapare och konstnärer, och ta intryck av deras erfarenheter och behov för att bättre stimulera regional innovation och stärka entreprenörskap inom kultursektorn.</p>

4 Sammanfattning

	4.1 I vilken utsträckning har regionen tagit till sig av KLYS remissyttrande?⁹
BLEKINGE	<p>Följande konkreta förändringar i kulturplanen gjordes utifrån KLYS remissvar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Förtydligande av skrivningar gällande kompetensutveckling • Förtydligande av skrivningar gällande konstnärliga residens • Tillägg av skrivningar gällande upphovsrätt och konstnärernas ersättningar • Tillägg av skrivningar om kulturell mångfald och kopplingen till UNESCO:s mångfaldskonvention
JÖNKÖPINGS LÄN	<p>Följande konkreta förändringar i kulturplanen gjordes utifrån KLYS remissvar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Förtydligande av skrivningar gällande konstnärliga residens • Förtydligande av skrivningar gällande kulturella och kreativa branscher (KKB) • Tillägg av skrivningar om stöd inom filmområdet (KLYS övriga synpunkter om exempelvis filmfond anser regionen täcks av skrivningen ”stärka förutsättningar för större filmproduktioner”) • Tillägg om behovet av att öka kunskapen om digital kulturproduktion och upphovsrätt (under prioriterade utvecklingsområden)
TENDENSER FRÅGA 4.1	<p>De två regionerna har konkret tagit intryck av KLYS remissyttrandet med vissa likheter i vad man har valt att göra för ändringar. Bland annat har båda regionerna justerat eller kompletterat sina skrivningar om konstnärliga residens samt upphovsrätt.</p>

⁹ Är ej fastlagt att alla exempel nedan på förändringar i kulturplanerna endast skulle bero på KLYS remissynpunkter. Flera remissinstanser kan ha påpekat liknande eller samma saker.

	4.2 KLYS sammanfattande kommentarer om kulturplanerna
BLEKINGE	<p>KLYS är på det stora hela högst positiv till Region Blekinges kulturplan för perioden 2026-2029, vilken faktiskt hör till några av de bästa planer som vi har granskat under de senaste åren.</p> <p>Konstnärspolitiska frågor ges stort utrymme i planen och det är mycket kompetent skrivet om det mesta. Möjligen finns det anledning att anmärka på att texten bitvis blir allt för ämnesmässigt övergripande och ”pratigt” resonerande om kulturen och samhället i stort framför att vara just en verksamhetsorienterad regional kulturplan med lokal förankring.</p> <p>Vi vill också anmärka på att flera textstycken i denna kulturplan återkommer kopierade från avsnitt till avsnitt – något som borde kunna ha undvikits bland annat genom en mer effektiv innehållsdisposition. Vi ser också en risk för att de ganska allmänt formulerade kulturpolitiska målen för Region Blekinge kanske blir svåra att specificera kopplat till insatser i sak. Det är också lite oklart att utifrån planen få en överblick över hur resursfördelningen kommer att balanseras mellan olika konstområden.</p> <p>Armlängds avståndsprincipen, konstnärlig frihet och yttrandefrihet framhålls väl i Blekinges kulturplan, liksom även hur regionen hanterar kulturskapares upphovsrättsliga frågor. Kanske skulle det ha kunnat formuleras tydligare i planen i vilken grad yrkesverksamma kulturskapare i gemen, och kulturskaparrådet i synnerhet, ska konsulteras och ges insyn i löpande uppföljningsarbete och framtagande av årliga handlingsplaner?</p>
JÖNKÖPINGS LÄN	<p>KLYS ser mycket positivt på att Region Jönköpings län är tydlig med att betona kulturens egenvärde, kulturskapares villkor och konstnärlig frihet, samt är allmänt konstnärspolitiskt skarp jämfört med många andra regionala kulturplaner som vi har läst. Det är kompetent resonerande, kanske blir det dock väl mycket beskrivande text snarare än ett fokus på verksamhetsplanering för planperioden.</p> <p>Vi ser risker med allt för allmänt formulerade kulturpolitiska mål och prioriteringar, som kan bli svåra att specificera kopplat till insatser i sak. Det är också lite oklart att utifrån planen få en överblick över hur resursfördelningen kommer att balanseras mellan olika konstområden, som i planen ges väldigt olika mycket utrymme och detaljrikedom.</p> <p>Saker som borde ha belysts mer och bättre i denna kulturplan är hur Region Jönköpings län avser att hantera kulturskapares avtalsfrågor och upphovsrätt, och i vilken grad yrkesverksamma kulturskapare kan konsulteras och ges insyn i löpande uppföljningsarbete och framtagande av årliga handlingsplaner. Kanske skulle planen också ha tjänat på att mer sektorsspecifikt lyfta utveckling av kulturella och kreativa branscher, och koppla det till konstnärspolitiska perspektiv som ju lyfts fram väl i planen.</p>

4.3 Övergripande tendenser

- **MER OM KONSTNÄRSPOLITIK I REGIONALA KULTURPLANER**

Som vi har kunnat se i undersökta kulturplaner de senaste 4-5 åren är en tydlig tendens att det finns ett generellt starkare konstnärspolitiskt anslag i kulturplanerna nu. Själva begreppet *konstnärspolitik* har varit relativt sällsynt i regionala kulturplaner, men det används i Blekinges kulturplan.

Principen om armlängds avstånd, konstens egenvärde, konstnärlig frihet och goda förutsättningar för kulturell mångfald betonas i högre grad och är generellt bättre disponerat i planernas texter. Främjande av professionella kulturskaparnas villkor lyfts fram under egna avsnittsrubriker och som särskilt prioriterade områden för planperioden, ofta kopplat till regionernas övergripande kulturpolitiska mål.

- **MER OM SAMVERKAN MED KOMMUNERNA**

Vad vi tror kan vara en trend de senaste åren är att regionala kulturplaner bereder mer plats åt att redogöra för kommunerna. Kulturell infrastruktur på kommunal nivå tycks belysas mer ingående nuförtiden, och vikten av samverkan mellan region och kommuner påtalas ofta.

- **FOKUS PÅ KULTURSKAPARNA I DEN KULTURELLA INFRASTRUKTUREN**

Som regel använder nu alla regionala kulturplaner begreppet *kulturskapare*. Användningen av begreppet *konstnär* skiftar i de undersökta kulturplanerna. Fortfarande råder en viss begreppsblandning i planerna kring ordet *konstnär* i den breda definitionen för verksamma inom alla konstarter. I Blekinges plan använder regionen ordet *konst* som rubrik för verksamhetsområdet bild och form, vilket riskerar att bli missvisande för somliga.

Genomgående formulerar sig regionerna mer utförligt kring utveckling av kulturell infrastruktur och samverkan mellan olika nivåer och aktörer i kulturlivet dessa. Själva begreppet *kulturell infrastruktur* förekommer som regel i varje regional kulturplan de senaste åren.

Det skrivs mer om både *kompetensutveckling för kulturskapare* och *konstnärliga residensverksamheter* än det gjordes för bara några år sedan. Men det förstnämnda är generellt bristfälligt beskrivet i sak.

Skrivningar om kulturskapares *arbetsmiljö* har på senare år kommit in i kulturplanerna, ofta kopplat till hot och hat-problematiken för många kulturskapare. Men faktiskt saknar både Blekinges och Jönköpings läns kulturplaner helt och hållet några skrivningar om detta.

- **ÖKAD MEDVETENHET OM UPPHOVSRÄTTEN**

Regionerna uppvisar en generellt större medvetenhet kring kulturskapares *upphovsrätt*, även om en del avsnitt i ämnet fortfarande är kortfattade och delvis bristfälliga. Perspektiven på upphovsrätt kan skilja sig mellan olika kulturplaner. Vanligt är att konstatera att ökad digitalisering medför upphovsrättsliga utmaningar inom offentlig verksamhet. AI-utveckling kommenteras inte nämnvärt mycket i kulturplanerna.

- **MER OM KULTURELLA OCH KREATIVA BRANSCHER (KKB)**

Kulturella och kreativa branscher (KKB) har de senaste åren getts allt mer utrymme i de regionala kulturplanerna, men faktiskt är det väldigt olika mellan regionerna hur de belyser ämnet. Blekinge skriver utförligt om KKB medan Jönköpings län faktiskt är anmärkningsvärt sparsam i att belysa detta område.

- **SKIFTANDE HANTERING AV KONSTOMRÅDEN**

Vi ser hur det idag oftast skrivs mer ingående i regionala kulturplaner om konstområdena dans, teater och bild och form än det gör om musik, litteratur och film. Dock noterar vi hur litteratur ändå får relativt stort utrymme i planerna nuförtiden, eftersom det av regionerna som regel nu behandlas som ett eget konstområde vid sidan av läsfrämjande och bibliotek.

Skrivningar om konstområdet *dramatik* är anmärkningsvärt nog utelämnade i de båda kulturplanerna. Det här har vi sett sedan flera år i många regionala kulturplaner.

Däremot skrivs det som regel i dagens kulturplaner om satsningar på *samtida cirkus*. Det görs relativt utförligt i både Blekinges och Region Jönköpings planer.

Särskilda avsnitt om områdena *spelkultur* och *spelutveckling* förekommer i båda planerna. Det är något av en trend de senaste åren att regionala kulturplaner idag nästan alltid har med avsnitt om spelkultur som ett eget verksamhetsområde.

- **REGIONALA DIALOGER MED KULTURLIVET FRAMHÅLLS MER**

Liksom vi kunde konstatera i förra årets tendensrapport ser vi även i år en fortsatt tendens att regionerna i sina kulturplaner tycks bli generellt mer redovisande av arbetet med att ta fram och följa upp planerna. Regionerna framvisar en större transparens, utförlighet och noggrannhet i skrivningarna om dialogarbetet med kulturlivet och specifikt med kulturskaparna.

- **KLYS REMISSYTTRANEN TYCKS GÖRA SKILLNAD**

De båda regionerna Blekinge och Jönköpings län har i mejlkorrespondens med KLYS framhållit att de har tagit intryck av KLYS remissyttranden. Det finns en del likheter i vad som justerats; bland annat har båda kompletterat sina skrivningar om konstnärliga residens samt upphovsrätt.

KLYS noterar att våra remissvar på det regionala området genom åren, ihop med övrigt konstnärspolitiskt påverkansarbete, har hjälpt till att stimulera till förbättrade regionala dialoger med kulturskapare över tid. Vi kan faktiskt konstatera att vårt arbete rent konkret har hjälpt till att vässa de konstnärspolitiska perspektiven i regionala kulturplaner de senaste åren.

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Författarförbundet, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Läromedelsförfattarna, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Svenska Musikerförbundet, Symf, Fackförbundet Scen & Film, Sveriges Scenkonstregissörer, Oberoende Filmares Förbund, Unionen, fackklubben vid SR, SVT och UR

Alströmergatan 12, 7 tr, 112 47 Stockholm, 070-948 09 63, klys@klys.se, www.klys.se